

Ildefonsa z Toledo modlitwy do Matki Bożej. Analiza treści modlitw

Ildefons of Toledo Praying to the Mother of God. An Analysis of the Content of the Prayers

Ks. Paweł Wygralak¹

Abstract: The paper presents an analysis of two prayers by Ildefonso of Toledo addressed to Mary contained in the work “De virginitate Sanctae Mariae”. Both the very personal form of the prayers and their content deserve attention. In these prayers, the Bishop of Toledo expresses his deepest feelings towards Mary, describing her as his Lady and Sovereign. He praises her for her participation in the work of salvation, but above all he asks her intercession so that he can be united with Christ. In doing so, he indicates what true Marian devotion consists of: it should always lead to a deepening of the relationship with Christ.

Keywords: Ildefonsus of Toledo; Mother of God; prayer; Christocentrism; Marian devotion

1. Wprowadzenie

Ildefons z Toledo jest znany jako jeden z największych czcicieli Matki Bożej w Kościele zachodnim na styku starożytności chrześcijańskiej i wczesnego średniowiecza. Wiele uwagi zarówno w zachowanych dokumentach, jak i w kulturze poświęcono przeżytym przez niego objawieniom Maryi, w czasie których nazwała go swoim kapłanem². Jego kult Matki

¹ Ks. dr hab. Paweł Wygralak, profesor uczelni, Wydział Teologiczny, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; e-mail: pawelwyg@amu.edu.pl; ORCID: 0000-0001-7790-7864.

² Por. V. Yarza Urquiola *La vita vel gesta sancti Ildefonsi de Ps. Eladio* 105-125, w: V. Yarza Urquiola, *La vita vel gesta sancti Ildefonsi de Ps. Eladio. Estudio, edición crítica y traducción*, “Veleia” 23 (2006) s. 322-324; Concilio de Peñafiel (1302), *Canon* 11:

Bożej wyraził się także w opracowaniu dość obszernego dzieła poświęconego obronie dziewiczego macierzyństwa Maryi pt. *De virginitate Sanctae Mariae*³. Jest to jeden z niewielu tekstów opracowanych jako teologiczny wykład poświęcony tej tematyce w Kościele zachodnim na przełomie starożytności chrześcijańskiej i wczesnego średniowiecza. Jego treść została omówiona w literaturze teologicznej⁴. Warto jednak zatrzymać się nad dwoma, mało znanymi, bardzo osobistymi fragmentami tego dzieła, które autor wpłótł w ciąg narracji na temat dziewiczego macierzyństwa Maryi. Są to dwie modlitwy skierowane do Matki Bożej, które zostały umieszczone na początku traktatu i na jego ostatnich stronach⁵. Teksty te wydają się w pełni spontaniczne, osobiste, i wyrażają najgłębszą cześć Ildefonsa dla Matki Bożej. Jest to rzadki, a być może jedyny przykład zapisanej, skierowanej do Najświętszej Maryi Panny tak osobistej modlitwy pochodzącej z tego okresu. Znane są formuły modlitewne dedykowane Maryi, jak również hymny skomponowane na Jej cześć, przede wszystkim w środowisku syryjskim⁶. Jednak trudno byłoby znaleźć zapis tekstu modlitw spontanicznych. Stanowią więc one ewenement w twórczości starożytnych i wczesnośredniowiecznych autorów. Warto jeszcze podkreślić, że charakterystyczną cechą modlitw Ildefonsa są zawarte w nich liczne odniesienia do osoby Jezusa Chrystusa. Z tego powodu są one wzorem autentycznie

Puesto que la Madre del Verbo y Salvador nuestro Señor Jesucristo, la gloriosa y siempre Virgen María, visitó corporalmente después de su ascensión y regaló con dones celestiales a su capellán y especial pregonero de su virginidad, san Ildefonso, y como a los que la Madre de Dios ama y honra nosotros estamos también obligados a amarlos y venerarlos, establecemos y ordenamos que en toda la provincia eclesiástica de Toledo se celebre solemnemente su festividad como la principal, con oficio de rito doble, ed. J. Tejada y Ramiro, *Colección de cánones de la Iglesia española*, t. 3, Madrid 1851, s. 441; P. Tineo, *San Ildefonso en su tiempo*, „Scripta de María” 5 (2008) s. 395. Należy tu wspomnieć także liczne obrazy przedstawiające objawienie się Maryi Ildefonsowi autorstwa El Greco, Diego de Aguilar, Bartolomé Murillo.

³ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae*, CCL 114A, Turnhout 2007, s. 147-264, tł. A. Strzelecka, *O dziewictwie Świętej Maryi*, w: Ildefons z Toledo, *O dziewictwie Świętej Maryi. Droga przez pustynię*, POK 34, Poznań 2022, s. 31-123.

⁴ Por. J.M. Cascante, *Doctrina Mariana de s. Ildefonso de Toledo*, Barcelona 1958; L. Gambero, *Maria nel pensiero dei teologi latini medievali*, Torino 2000; J.A. Gil-Tamayo, *Sevilla y Toledo: La mariología de san Ildefonso en el contexto de la teología de san Leandro y san Isidoro*, „Scripta de María” 5 (2008) s. 337-357; P. Wygralak, *Maryja w teologicznej refleksji i pobożności św. Ildefonsa z Toledo*, VoxP 80 (2021) s. 197-210.

⁵ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae*, 1-46, 1770-1814, CCL 114A, s. 153-156, 257-259.

⁶ Por. W. Kania, *Maryjność ojców syryjskich*, VoxP 15 (1988) s. 939-949.

głębszej, a jednocześnie właściwie przeżywanej pobożności maryjnej. W pierwszej części postaramy się przedstawić tytuły, którymi w swoich modlitwach Ildefons określa Maryję, następnie omówimy prośby, z którymi do niej się zwraca.

2. Tytuły Matki Bożej

Na samym początku należy pokreślić bogactwo tytułów, którymi Ildefons określa Matkę Bożą. Część z nich ma charakter bardzo osobisty i wyraża niemal intymną relację autora do Maryi. Są one świadectwem jego głębokiej, żywej pobożności maryjnej. Inne natomiast opisują jej relację do Jezusa Chrystusa, jak również dotyczą roli Maryi w historii zbawienia.

Określenia odnoszące się do pobożności Ildefonsa to „dominatrix mea”, „dominans mihi”⁷, „domina mea”⁸. Wezwania te są przez niektórych badaczy uznawane za pierwsze tak wyraźne świadectwo oddania się w niewolę Najświętszej Maryi Pannie⁹. Świadczy o tym pełne entuzjazmu i autentycznej pobożności wyznanie biskupa Toledo, który mieni się sługą Maryi¹⁰ i prosi, by przez pobożność został „związany więzami niewoli na służbę rodzącej Dziewicy”¹¹. Już poza tekstem modlitw biskup raz jeszcze wyraża swoje pragnienie:

Przeto jak bardzo pragnę być sługą mojej Pani, prawdziwie raduję się jarzmem tej niewoli, chcę z oddaniem służyć Jej rozkazom i gorąco życzę sobie, bym nie został wyłączony spod Jej władzy nade mną, oraz gorliwie zabiegam, abym nigdy nie był pozbawiony służby dla Niej, tak szczerze traktuję możliwość służenia Jej¹².

⁷ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1-2, CCL 114A, s. 153.

⁸ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1, 1793, CCL 114A, s. 153, 258. Por. Wygralak, *Maryja w teologicznej refleksji i pobożności św. Ildefonsa z Toledo*, s. 205.

⁹ Por. W. Kania, *Przedmowa*, w: *Ojcowie Kościoła Łacińscy. Teksty o Matce Bożej, Niepokalanów* 1981, s. 11; E. dal Covolo – A. Serra, *Storia della mariologia*, t. 1: *Dal modello biblico al modello letterario*, Roma 2009, s. 324.

¹⁰ Ildefons deklaruje swoje oddanie Maryi: “ideo ego servus tuus” (Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1792, CCL 114 A, s. 258).

¹¹ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1814, CCL 114A, s. 259, POK 34, s. 119.

¹² Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1825-1829, CCL 114A, s. 260, POK 34, s. 120.

Jest to więc nowa forma pobożności maryjnej przejawiającej się w całkowitym poddaniu się opiece Matki Najświętszej¹³.

W swoich modlitwach Ildefons używa również opisowych określeń Maryi, które wyrażają otrzymane przez niego dobra duchowe. Jest więc ona tą, która jest przyczyną prawdziwej wolności, a także jego nagrodą i poręczycielką wiecznej chwały¹⁴.

Kolejna grupa tytułów, których używa Ildefons, opisując Maryję, dotyczy jej relacji do Jezusa Chrystusa. Jest więc Maryja Matką Bożą („mater Dei”)¹⁵, Matką Pana („mater Domini”)¹⁶, Matką Stworzyciela („mater factoris”)¹⁷, ale jednocześnie Służebnicą Syna („ancilla filii tui”)¹⁸. Biskup Toledo odwołuje się także do opisu zwiastowania, przypominając, że Maryja sama nazwała siebie służebnicą Pańską („ancilla Domini”)¹⁹. Określeń tych używa wielokrotnie, umieszczając je w różnych kontekstach i wyrażając w ten sposób swoją wiarę w rolę Maryi w dziele odkupienia. Ponadto nazywa także Maryję dziewicą. Biskup łączy niekiedy tytuł Maryi jako Matki i Dziewicy: „teraz przychodzę do Ciebie, jedyna Matko i Dziewico”²⁰. Podkreśla w ten sposób wyznawaną prawdę o dziewiczym macierzyństwie Najświętszej Maryi, której poświęcił swoje dzieło.

Ildefons stara się także opisać wyróżnienie Maryi spośród innych kobiet. Dlatego też, mówiąc o niej, przywołuje słowa Elżbiety, „Błogosławiona jesteś między niewiastami” (Łk 1,42), ale też dodaje swoje własne określenia: „nienaruszona pośród położnic, Pani pośród służebnic, Królowa między siostrami” („integra inter puerperas, domina inter ancillas, regina inter sorores”)²¹. Warto zwrócić uwagę na ostatni z tych tytułów. Maryja nazwana jest Królową pośród sióstr. Termin „siostry” należy rozumieć

¹³ Taka forma pobożności maryjnej rozwinęła się później w Kościele, a szczególne znaczenie nadał jej na przełomie XVII i XVIII wieku Ludwik Maria Grignon de Montfort w traktatach *O prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny i Tajemnica Maryi*.

¹⁴ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1806-1809, CCL 114A, s. 259.

¹⁵ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1780, CCL 114A, s. 258.

¹⁶ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1794, CCL 114A, s. 258.

¹⁷ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1795, CCL 114A, s. 258.

¹⁸ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1773, 1793, 1801, 1812, CCL 114A, s. 257, 258, 259.

¹⁹ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1801, CCL 114A, s. 258, POK 34, s. 119.

²⁰ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1770, CCL 114A, s. 257, POK 34, s. 118.

²¹ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 28-29, CCL 114A, s. 155, POK 34, s. 37.

ogólnie jako kobiety, spośród których Maryja jest jedyną, jest ich królową ze względu na otrzymane od Boga przywileje Bożego macierzyństwa. Można tu wspomnieć, że już Atanazy Wielki nazywa Maryję „siostrą” w kontekście rozważań o prawdziwym człowieczeństwie Jezusa Chrystusa²².

3. Modlitwa pochwalna

Ildefons w omawianych modlitwach wysławia Maryję za Jej gotowość wypełnienia woli Bożej i uczestniczenia w dziele odkupienia człowieka. Ta część oracji biskupa Toledo w przeważającej części jest rozbudowaną parafrazą biblijnej relacji św. Łukasza opisującego zwiastowanie Najświętszej Maryi Pannie. We wstępie zwraca się do Maryi jako tej, która jest wybrana przez Boga i Jemu najbliższa, a jednocześnie zawsze trwa przy Nim. Dopiero po tym krótkim wstępie, wskazującym na wyjątkowość Maryi i Jej bliskość z Bogiem, następuje wspomnienie wydarzeń z Nazaretu:

To Ciebie odwiedził, pozdrowił, błogosławił i nazwał szczęśliwą anioł. Zmieszałaś się na usłyszana mowę, przeraziła Cię jej treść, zdumiało pozdrowienie i zaskoczyło zawarte w słowach przesłanie. Słyszysz, że znalazłaś łaskę u Boga, oraz polecenie, byś się nie lękała. Stajesz się mocna dzięki ufności, zyskujesz wiedzę o cudownych wydarzeniach i pociągnięta zostajesz do chwały²³.

Ildefons, zwracając się do Maryi, wskazuje na wielkość i wyjątkowość wydarzeń, w których uczestniczyła. Wychwala jej ufność, która dała jej siłę do podjęcia Bożego wezwania. Jest wybrana przez Boga i dlatego godna wysławiania. Jednocześnie, przywołując zdanie Gabriela wypowiedziane w czasie zwiastowania: „Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc Najwyższego osłoni Cię” (Łk 1,35), stwierdza, że w poczęciu Chrystusa miała udział cała Trójca Święta („Tota inuisibiliter Trinitas conceptionem operabitur in te”)²⁴. W dalszej części swojej modlitwy biskup Toledo wyznaje wiarę w prawdę o dwóch naturach w Chrystusie. Stwierdza: „przez

²² Por. Athanasius Alexandrinus, *Epistula ad Epictetum* 7; B. Częsz, *Maryja – nasza siostra. Patrystyczny przyczynek do mariologii antropologicznej*, VoxP 52 (2008) s. 99-107.

²³ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 8-13, CCL 114A, s. 153-154, POK 34, s. 36.

²⁴ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 22, CCL 114A, s. 154. Por. P. Wygralak, *Duch Święty w nauczaniu św. Ildefonsa z Toledo*, VoxP 75 (2020) s. 542-544.

poczęcie zamieszkuje w Tobie zarazem człowiek i Bóg”²⁵. Podkreśla także prawdę o autentyczności ciała Chrystusa: „Z Twego ciała wziął narażone na udreki ciało, w którym uzdrowił moje zranienia. Z Twego śmiertelnego ciała przyjął ciało śmiertelne, w którym wziął na siebie moją śmierć. W nim też zniszczył moje grzechy, za które cierpiał, choć przyjął od Ciebie ciało bezgrzeszne”²⁶. W ten sposób wskazał zarówno na prawdziwość ciała Chrystusa, czego dowodem była jego cierpieliwość, jak i na owoce Jego zbawczego dzieła. Chrystus bowiem, przyjmując z Maryi bezgrzeszne człowieczeństwo, wyzwolił człowieka z grzechu i śmierci. Ponadto, przyjąwszy ludzką naturę, wywyższył ją przez wprowadzenie do królestwa niebieskiego. Wszystko to uczynił dla człowieka. Modlitwa ta jest więc nie tylko osobistym wyznaniem wiary we wcielenie Chrystusa, ale też formą katechezy dla czytelnika dzieła Ildefonsa. Należy pamiętać, że co prawda od III synodu w Toledo (589), na którym ówczesny król Wizygotów Rekkared oficjalnie przyjął katolicyzm²⁷, minęło już sporo lat, to jednak treść nauczania biskupa Toledo i jego powtarzanie prawd wiary dotyczących osoby Chrystusa świadczą, że tezy arianizmu siały jeszcze wątpliwości wśród wizygockiej ludności królestwa. Ponadto znacząca treść dzieła adresowana jest do społeczności żydowskiej, którą autor chciał przekonać, powołując się przede wszystkim na teksty Starego Testamentu, że Jezus Chrystus jest prawdziwie obiecany Mesjaszem²⁸.

W swojej modlitwie Ildefons zwraca uwagę na jeszcze jedną prawdę, która jest wiodącym tematem całego dzieła, prawdę o dziewictwie Maryi. Nie poświęca mu tu zbyt wiele miejsca, ale wypowiedziane słowa są znaczące. Zwracając się do Maryi, wyznaje, że przed poczęciem Chrystusa zachowywała czystość dla Boga. Od kiedy jednak została matką Jezusa, cieszy się zarówno dziewictwem, jak i macierzyństwem²⁹. Podkreśla, że Maryja została matką bez udziału mężczyzny, a ponadto nigdy nie doświadczyła nawet dotyku żadnego mężczyzny³⁰. W taki sposób wyraża

²⁵ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 38-39, CCL 114A, s. 155, POK 34, s. 37.

²⁶ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 785-1788, CCL 114A, s. 258, POK 34, s. 118.

²⁷ Por. J. Orlandis, *Historia de España. Época visigoda (409-711)*, Madrid 1987, s. 116-119.

²⁸ Por. J. Gil Fernández, *Judíos y cristianos en la Hispania del siglo VII*, „Hispania Sacra” 30 (1977) s. 73-76.

²⁹ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 40-41, CCL 114A, s. 155.

³⁰ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 44-45, CCL 114A, s. 155-156.

prawdę o dziewiczym macierzyństwie Maryi. Dla Ildefonsa było oczywiste, że Maryja pozostaje dziewicą *ante partum, in partu i post partum*.

Autor, wychwalając Maryję w swojej modlitwie, podkreśla też, że chociaż pochodziła z niższego stanu, to jednak właśnie ona została wybrana przez Boga, to ona zrodziła Boga i człowieka i jako Matka jest dla Niego najważniejsza³¹.

4. Modlitwa prośby

W omawianych modlitwach Ildefons kieruje do Matki Bożej także swoje osobiste prośby. W pierwszej modlitwie prosi o dar Ducha Chrystusa, który pozwoli mu właściwie przedstawić prawdę o Najświętszej Maryi Pannie: „proszę Ciebie, błagam oraz w modlitwie upraszam, abym zyskał Ducha Pana Twego, Ducha Twego Syna i Ducha mego Odkupiciela. Dzięki Niemu mądrze rozważę o Tobie wszystko, co prawdziwe i godne, zdołam o tym rozprawiać oraz z czią roztrząsać wszelkie sprawy, które Ciebie dotyczą”³². Prośba powtarza się jeszcze w dalszej części tej samej modlitwy. Ildefons pragnie nauczać o Maryi i wychwalać ją tak długo, jak będzie to konieczne³³. Prosi też, aby Maryja wspierała go jako obrońcę prawd wiary o Jezusie Chrystusie³⁴. W zasadzie są to jedyne prośby, w których biskup Toledo zwraca się do Maryi o wsparcie w sprawach dotyczących jego pasterskiej posługi. Uwidacznia w ten sposób, jak wielką wagę przywiązuje do przekazu i obrony głównych prawd wiary. Zdaje sobie sprawę, że w ważnym dziele, w którym przedstawia prawdy o dziewiczym macierzyństwie Maryi oraz o prawdziwym bóstwie i człowieczeństwie Chrystusa, potrzebuje orędownictwa tej, którą uznał za swoją Panią. Pozostałe prośby dotyczą dóbr duchowych. Tak więc, zwracając się do Maryi jako Matki Chrystusa i Jego Służebnicy, Ildefons prosi, aby zostały zniweczone wszystkie skutki jego grzechów. Jest przekonany, że Maryja jako Matka Zbawiciela może wybłagać nie tylko ten dar, ale znacznie więcej: „Pragnę, byś przyznała mi prawo przebywania z Bogiem i Tobą [...]. Spraw, bym mógł Jemu służyć jako Bogu i Tobie jako Matce Boga, Jemu jako memu Odkupicielowi i Tobie jako

³¹ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 36-38, CCL 114A, s. 155.

³² Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 2-6, CCL 114A, s. 155, POK 34, s. 36.

³³ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 33-34, CCL 114A, s. 155.

³⁴ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1775-1776, CCL 114A, s. 257.

działającej na rzecz mego odkupienia”³⁵. Pewne wątpliwości może budzić tu sformułowanie, w którym Ildefons wyraża przekonanie, że Maryja może przyznać mu prawo do przebywania z Bogiem. Mając jednak na uwadze cały kontekst modlitwy, można przyjąć, że tymi słowami wyznaje swoją wiarę we wstawiennictwo Maryi. Jest przekonany, że to ona może wyprosić łaskę całkowitego oddania się na służbę jej, a przede wszystkim Jezusowi Chrystusowi. W dalszej części modlitwy prosi, aby mógł poznać, przyjąć i pokochać Jezusa. Maryja ma się za nim wstawiać u Ducha Świętego. Ma ona do tego wyjątkowe prawo, wszak za Jego sprawą poczęła Zbawiciela:

Spraw, żebym przez tegoż Ducha mógł poznać Jezusa tak, jak Tobie było dane Go poznać, posiadać i zrodzić. Niech w tym Duchu, w którym wyznałaś, że jesteś Służebnicą Pańską, pragnąc, aby stało się Tobie według słowa anioła, głosząc o Nim rzeczy pokorne i wzniosłe. Niech w tym Duchu miłując Jezusa, w którym Ty czcisz Go jako Pana i ochraniasz jako Syna³⁶.

Biskup Toledo, przywołując bliskie relacje Maryi i Jezusa, prosi, aby i jemu było dane poznać Zbawiciela, aby dzięki temu mógł jako sługa Boży przybliżyć innym o Nim prawdę. Modlitwa ta wyraża tęsknotę Ildefonsa za bliskością z Jezusem, jego najgłębsze pragnienie poznania Go i całkowitego zjednoczenia z Nim. Biskup Toledo wyraża tu swoje mistyczne pragnienie przeżycia głębokiej duchowej bliskości z Jezusem. To jest właściwa, centralna treść modlitwy Ildefonsa. Dla niego najważniejszy jest Jezus i mistyczne z Nim zjednoczenie. Maryja ma mu w tym pomóc. Poświadczają to także słowa, w których wyraża pragnienie oddania się w całkowitą niewolę Maryi: „Dlatego jestem Twoim sługą, ponieważ masz za Syna mego Pana. Ty zaś jesteś moją Panią, gdyż jesteś Służebnicą mego Pana. Przeto jestem sługą Służebnicy Pana mego, ponieważ Ty, Pani moja, stałaś się Matką mego Pana. Jestem też sługą Twoim, gdyż stałaś się Matką mego Stworzyciela”³⁷. Całkowite oddanie się w opiekę Maryi, pragnienie bycia Jej sługą wynika z faktu, że była ona Matką Zbawiciela i Jego służebnicą. To Chrystus jest motywem oddania się Ildefonsa w nie-

³⁵ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1776-1781, CCL 114A, s. 257-258, POK 34, s. 118.

³⁶ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1798-1804, CCL 114A, s. 258-259, POK 34, s. 119.

³⁷ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1792-1795, CCL 114A, s. 258-259, POK 34, s. 118-119.

wolę Maryi³⁸ i przez Maryję pragnie całkowicie oddać się Zbawicielowi. Zatem już Ildefons proponuje realizację zawołania *per Mariam ad Jesum*.

O chrystocentryzmie modlitw Ildefonsa świadczy także to, że od słów skierowanych do Maryi przechodzi do wypowiedzi adresowanej do Chrystusa. Jest to krótka modlitwa, a jej treść integralnie łączy się z modlitwą do Maryi. Biskup z Toledo prosi w niej Chrystusa, zwracając się do Niego w bardzo niezwykły sposób wyrażający wiarę w Jego prawdziwe bóstwo i człowieczeństwo: „Udziel mi tego szczerze, Boże pokorny w człowieku, i przyznaj mi to, człowieku chwalebny w Bogu, bym tak uwierzył w poród Dziewicy, jak uwierzyłem w Twe wcielenie, oraz głosił dziewicze macierzyństwo tak samo, jak usta moje pełne są Twojej chwały”³⁹. Dla Ildefonsa było ważne, aby jego głoszenie prawd o wcieleniu Syna Bożego i dziewiczym macierzyństwie Maryi wynikało z głębi jego wiary. Stąd świadomy, że wiara jest darem, prosi o nią Chrystusa. Modli się także, aby jego oddanie się Maryi było wyrazem więzi z Chrystusem. Ona ma panować nad nim na wieki, podobnie jak Chrystus na wieki jest jego Panem⁴⁰.

5. Podsumowanie

Ildefons z Toledo pozostawił nam interesujący i oryginalny z uwagi na formę przykład bardzo osobistych, wpływających z potrzeby serca modlitw do Najświętszej Maryi Panny. Wielość tytułów, którymi określa Maryję, świadczy o głębi jego pobożności, a przede wszystkim o dojrzałej refleksji teologicznej. Mimo że swoje modlitwy kieruje do Maryi i wyraża chęć bycia jej sługą, a nawet niewolnikiem, to jednak okazuje się, że jego najgłębszym pragnieniem było doświadczenie mistycznego zjednoczenia z Chrystusem. Maryja jako Boża Rodzicielka szczególnie związana także z Duchem Świętym, ma mu w tym pomóc przez swoje wstawiennictwo. W ten sposób biskup Toledo przedstawił czytelnikom swego dzieła przykład właściwej pobożności maryjnej, która zawsze powinna prowadzić do pogłębiania duchowej jedności z Chrystusem.

³⁸ Por. Wygralak, *Maryja w teologicznej refleksji i pobożności św. Ildefonsa z Toledo*, s. 206.

³⁹ Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1815-1820, CCL 114A, s. 259, POK 34, s. 119-120.

⁴⁰ Por. Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae* 1822-1824, CCL 114A, s. 259-260.

Na koniec należy jeszcze zauważyć, że treść omawianych modlitw pozwala nam dostrzec w Ildefonsie odpowiedzialnego duszpasterza, który zdaje sobie sprawę, że w posłudze głoszenia i obrony prawd wiary konieczne jest wsparcie Maryi. Dlatego prosi o światło umysłu i dojrzałą wiarę, aby z przekonaniem głosić prawdę o dziewiczym macierzyństwie Maryi i wcieleniu Bożego Syna.

Bibliography

Sources

- Ildefonsus Toletanus, *De virginitate Sanctae Mariae*, CCL 114A, Turnhout 2007, s. 145-273, tł. A. Strzelecka, *O dziewictwie Świętej Maryi*, w: Ildefons z Toledo, *O dziewictwie Świętej Maryi. Droga przez pustynię*, POK 34, Poznań 2022, s. 31-123.
- Athanasius Alexandrinus, *Epistola ad Epictetum*, PG 26, 1049-1170.
- La vita vel gesta sancti Ildefonsi de Ps. Eladio* 105-125, w: V. Yarza Urquiola, *La vita vel gesta sancti Ildefonsi de Ps. Eladio. Estudio, edición crítica y traducción*, „Veleia” 23 (2006) s. 316-325.

Studies

- Cascante J.M., *Doctrina Mariana de s. Ildefonso de Toledo*, Barcelona 1958.
- Częsz B., *Maryja – nasza siostra. Patrystyczny przyczynek do mariologii antropologicznej*, „Vox Patrum” 52 (2008) s. 99-107.
- Dal Covolo E. – Serra A., *Storia de la mariologia*, t. 1: *Dal modello biblico al modello literario*, Roma 2009.
- Gambero L., *Maria nel pensiero dei teologi latini medievali*, Torino 2000.
- Gil Fernández J., *Judíos y cristianos en la Hispania del siglo. VII*, „Hispania Sacra” 30 (1977) s. 9-110.
- Gil-Tamayo J.A., *Sevilla y Toledo: La mariología de san Ildefonso en el contexto de la teología de san Leandro y san Isidoro*, „Scripta de María” 5 (2008) s. 337-357.
- Kania W., *Maryjność ojców syryjskich*, „Vox Patrum” 15 (1988) s. 939-949.
- Kania W., *Przedmowa*, w: *Ojcowie Kościoła Łacińscy. Teksty o Matce Bożej*, red. S.C. Napiórkowski, Niepokalanów 1981, s. 7-14.
- Orlandis J., *Historia de España. Época visigoda (409-711)*, Madrid 1987.
- Tineo P., *San Ildefonso en su tiempo*, „Scripta de María” 5 (2008) s. 359-395.
- Yarza Urquiola V., *La vita vel gesta sancti Ildefonsi de Ps. Eladio. Estudio, edición crítica y traducción*, „Veleia” 23 (2006) s. 279-325.
- Wygralak P., *Duch Święty w nauczaniu św. Ildefonsa z Toledo*, „Vox Patrum” 75 (2020) s. 539-552.
- Wygralak P., *Maryja w teologicznej refleksji i pobożności św. Ildefonsa z Toledo*, „Vox Patrum” 80 (2021) s. 197-210.